

ANBI

STICHTING APENHEUL

VERSLAG

2021

Stichting Apenheul

J.C. Wilsaan 21-31

7313 HK te Apeldoorn

KvK nummer 41040007

**Stichting Apenheul
Bestuursverslag 2021**

Voorwoord

Ook 2021 gaat de geschiedenisboeken in als een jaar waarin Corona ons doen en laten voor een groot deel heeft bepaald. Apenheul kon later openen en had ook in het seizoen te maken, en daarmee last van, de beperkingen die golden. Maar net zoals vorig jaar hebben alle medewerkers er weer alles aan gedaan om er desondanks een mooi jaar van te maken. En wat ons betreft is dat gelukt.

Als Raad van Toezicht zijn wij net zoals vorig jaar trots op de directie, het MT en alle medewerkers van Apenheul die in deze crisis er alles aan hebben gedaan om de tering naar de nering te zetten. Dankzij de steunmaatregelen van de overheid hebben we een mooi financieel resultaat. Maar wat we niet mogen vergeten is dat we noodzakelijke investeringen naar achteren hebben geschoven en ook in 2021 minder flexibele krachten hebben ingezet dan gebruikelijk. Resultaat zegt dus zeker niet alles en we verlangen allen naar een normaal jaar.

De Raad van Toezicht kwam in 2021 zes keer bijeen in formele vergadering met de bestuurder van Apenheul. Bij de vergadering waarin de jaarstukken over 2020 zijn vastgesteld waren tevens de controller en de externe accountant aanwezig. Daarnaast heeft de audit commissie van de RvT een aparte formele vergadering gehad met de bestuurder, controller en de externe accountant. Er heeft een apart beoordelingsgesprek plaatsgevonden met de bestuurder. Ook heeft er een gesprek plaatsgevonden tussen de OR en een deel van de Raad van Toezicht.

De RvT heeft in 2021 bijzondere aandacht gehad voor de governance van Apenheul. Dit heeft alles te maken met de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR). Dit onderwerp heeft blijvend onze aandacht, waarbij we ook kijken naar het bestuursmodel van het Apenheul Natuurbehoud Fonds en een code of governance vast gaan stellen die past bij die van de Stichting Apenheul.

Gelukkig heeft in 2021 weer een werkbezoek van de Raad van Toezicht en het MT aan andere parken plaats kunnen vinden. Met elkaar hebben we gekeken naar twee parken in België, Pairi Daiza en Planckendeal. De toekomst van Apenheul is uitvoerig besproken tijdens dit bezoek. Ook heeft de Raad van Toezicht een strategiesessie gehad met de directeur/bestuurder waarin meerdere thema's de revue zijn gepasseerd, waaronder toekomstige investeringen in het park.

Voor 2022 wens ik ons allen, en de medewerkers in de eerste plaats, een normaal jaar toe. Dat zij van 2021 onder de omstandigheden wederom een jaar hebben gemaakt waarin het zo normaal mogelijk was voor bezoekers en dieren is veel dank waard!

Olaf Prinsen
Voorzitter Raad van Toezicht

Inhoud

Bestuursverslag	5
1. Algemeen	5
2. Financiële Informatie	7
3. Dieren Informatie	15
4. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	17
5. Toekomst	20
6. Tenslotte	21
Financiële gegevens	21
1. Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	24

Bestuursverslag

1. Algemeen

Statutaire Doelstelling

Stichting Apenheul (hierna: Apenheul) heeft ten doel natuurbeschermingseducatie en soortenbehoud (d.w.z. behoud van bedreigde diersoorten en hun leefgebieden) door middel van het beheer en de exploitatie van een dierenpark met als specialiteit primaten. De stichting doneert jaarlijks een deel van haar opbrengsten aan Stichting Apenheul Primate Trust (in communicatie Apenheul Natuurbehoud Fonds) om invulling te geven aan haar ambitie tot het behoud van de natuur.

Activiteiten

De stichting exploiteert het apenpark Apenheul te Apeldoorn, dat zich voornamelijk richt op dagbezoekers en seizoenkaarthouders afkomstig uit Apeldoorn, de verblijfsrecreaties op de Veluwe en uit andere delen van Nederland. Daarnaast worden internationale toeristen aangetrokken, met een focus op Duitsland. Apenheul richt zich ook op het organiseren van zakelijke activiteiten en evenementen en deze activiteit vormt een steeds belangrijker bron van inkomsten en zichtbaarheid van Apenheul. Daarnaast vormen fondsenwervende activiteiten een steeds belangrijker extra bron van inkomsten voor onze missie.

Juridische Structuur

Apenheul is een stichting met ideële doelstellingen. Het bestuur wordt gevormd door een eenhoofdige statutaire directie. De Raad van Toezicht ziet toe op het beleid en de uitvoering. Gelieerd aan Apenheul is Stichting Wereldnatuurhuis. Daarin is het gebouw de St@art ondergebracht. De algemeen directeur van Apenheul is tevens statutair directeur van Stichting Wereldnatuurhuis. De Raad van Toezicht van Apenheul houdt ook toezicht op deze stichting.

Stichting Apenheul Primate Trust (hierna: Apenheul Natuurbehoud Fonds) is een aan Apenheul gelieerde stichting. De Raad van Toezicht van Apenheul vormt het bestuur van het Apenheul Natuurbehoud Fonds, in 2021 aangevuld met één extra lid. De stichting heeft een eigen directeur, die wordt betaald door Apenheul en die rechtstreeks verantwoording aflegt aan de Raad van Toezicht. Apenheul en Apenheul Natuurbehoud Fonds hebben beiden een ANBI status.

Apenheul heeft een Code of Governance die in 2021 opnieuw is besproken met de Raad van Toezicht. Zij heeft vastgesteld dat deze nog steeds voldoet, waarbij aangemerkt wordt dat de nieuwe wetgeving op het gebied van governance bij het herzien van de statuten kan vragen om aanpassing van de code. Helder bestuur en zorgvuldig toezicht geven ruimte aan inhoudelijk, integer en zakelijk presteren. Een duidelijke governance code biedt een normatief kader voor goed bestuur en toezicht in organisaties. In de code of governance wordt beschreven hoe wij als Apenheul onze governance hebben ingericht. Met deze code laten de verantwoordelijke bestuurder en toezichthouders van Apenheul ook aan de buitenwereld zien, wat zij onder goed bestuur verstaan en hoe zij dat hebben georganiseerd. Deze code is daarmee een leidraad voor onze bedrijfsvoering. In 2021 is nieuwe wetgeving met betrekking tot Stichtingen van kracht geworden. De impact van deze wetgeving is voor alle drie de stichtingen in kaart gebracht. Voor ANF wordt op dit moment gewerkt aan nieuwe statuten en een code of governance die beter aansluit op wetgeving en de manier van werken van ANF. We verwachten deze in 2022 te implementeren.

De Code of Governance is te vinden op de website op <https://apenheul.nl/over-ons/organisatie/algemene-informatie-apenheul>

Raad van Toezicht

Onderstaand de Raad van Toezicht in het verslagjaar 2021.

RvT	Functie	Benoeming	herbenoeming / herbenoembaar	einde termijn
Prinsen, O.G.	Voorzitter	2017	2023 / 2026	2029
Sterck, E.H.M.	Lid	2015	2021 / 2024	2027
Hop, G.	Lid	2018	2021 / 2024 / 2027	2030
Verstappen, F.A.L.M.	Lid	2019	2022 / 2025 / 2028	2031
Meer, H.A. van der	Lid	2020	2023 / 2026 / 2029	2032

Interne organisatie

De COVID-19 maatregelen hebben ook in 2021 veel impact gehad op Apenheul en met name veel gevraagd van haar medewerkers. Als gevolg van de COVID-19 pandemie zijn de operationele teams in de dierversorgung aan het begin van de pandemie opgedeeld in vier verschillende teams, die geheel zelfstandig van elkaar functioneren en elkaar fysiek niet ontmoeten. De medewerkers, niet zijnde dierversorgers, parkmedewerkers en technische dienst, hebben zoveel mogelijk thuisgewerkt. Omdat inmiddels al veel digitaal gewerkt werd, was de impact op de interne processen gering en is vooral aandacht besteed aan een veilige toegang tot het bedrijfsnetwerk vanuit huis en het faciliteren van online vergaderen.

Het Management Team van Apenheul heeft in haar vierjarenplan 'Apenheul daagt je uit' o.a. de ambitie opgenomen om de groei in Congressen en Evenementen te vergroten en er voor te zorgen dat er 'altijd een reden is om naar Apenheul te komen'. Om hier goed invulling aan te geven, is de afdeling Congressen en Evenementen ondergebracht in het team Parkmanagement, zodat de samenwerking met de afdeling Hospitality (Horeca en Banqueting) versterkt wordt. De Dierversorgung is ondergebracht in de afdeling Zoölogie. Daarmee zijn alle diergereleerde activiteiten onder aansturing van de Zoölogisch Manager gebracht. We denken door deze kennisbundeling onze ambitie om referentiepunt voor dierenwelzijn, kennis en onderzoek en educatie te zijn nog beter te kunnen invullen. Tenslotte is besloten om de focus op Beleving in Apenheul extra aandacht te geven. Per 1 januari 2022 is het Hoofd Marketing, Communicatie en Beleving geheel vrijgesteld voor Beleving en uit het MT getreden. Vooralsnog rapporteert zij rechtstreeks aan de Algemeen Directeur. Het Hoofd Marketing en Communicatie is toegetreden tot het MT. De verantwoordelijkheid voor fondsenwerving is bij haar ondergebracht.

Het MT bestaat aan het eind van 2021 uit de algemeen en statutair directeur en vijf andere leden. De verantwoordelijkheid voor afdelingen is binnen het MT verdeeld. De algemeen directeur (Roel Welsing) rapporteert aan de Raad van Toezicht, de overige vijf MT-leden rapporteren aan de algemeen directeur.

De algemeen directeur is eindverantwoordelijk voor de gehele bedrijfsvoering. Hij is tevens onbezoldigd directeur van Stichting WereldNatuurHuis. De algemeen directeur richt zich met name op de ontwikkeling van Apenheul en haar medewerkers, haar stakeholders en de lange termijn.

Voor het positioneren en verkopen van het park is de Manager Marketing, Communicatie en Beleving (Susan Fledderus) in 2021 verantwoordelijk. Zij stuurt de afdelingen Beleving, Marketing, Communicatie en PR, Vormgeving aan. Per 1 januari 2022 is zij geheel vrijgesteld voor Beleving en is Miriam Heinsbroek als Manager Marketing en Communicatie toegetreden tot het MT.

De Parkmanager (Erwin Cheizoo) is er met zijn teams voor verantwoordelijk dat onze zakelijke - en particuliere gasten een onvergetelijke dag hebben. Hij stuurt de afdelingen Congressen en Evenementen, Hospitality (Horeca, Banqueting, Shop, Bezoekersservice) en Technische dienst aan.

De afdeling Zoölogie (Dierv verzorging, Kennis en Onderzoek) wordt aangestuurd door de Zoölogisch Manager (Thomas Bionda) De afdeling richt zich op de verzorging van de dieren en op de bijdrage die Apenheul levert aan onderzoek, natuurbeschermingseducatie en soortbehoud. Hij is tevens verantwoordelijk voor de organisatie van vrijwillige gidsen.

De Manager Mens en Organisatie (voorheen Personeel en Organisatie) (Rosan Knijn-van der Drift) is verantwoordelijk voor het gehele medewerkersbeleid van Apenheul.

De Manager Financiën en Bedrijfsvoering (voorheen Support en Control) (Mandy Reinders/vanaf 1 april 2022 Kasper Keizer) tenslotte stuurt de afdelingen administratie, ICT en secretariaat. Zij ondersteunen de overige afdelingen bij hun werkzaamheden.

Het MT heeft de operationele verantwoordelijkheid voor het bedrijf en overlegt in principe tweewekelijks. In deze vergadering vindt de besluitvorming met betrekking tot de aansturing en de ontwikkeling van de organisatie plaats.

De directie en het MT leggen periodiek verantwoording af aan de Raad van Toezicht. Apenheul heeft daarnaast een Ondernemingsraad, bestaande uit vijf gekozen leden, die zes keer per jaar overleg heeft met de directie en het Hoofd Personeel en Organisatie. Gemiddeld over het verslagjaar had Apenheul 58 fte in dienst.

Apenheul Natuurbehoud Fonds wordt geleid door een eigen directeur (Iris de Winter), met specialistische kennis op het gebied van natuurbehoud. Zij vervult deze rol parttime. De medewerkers van Apenheul vormen een werkgroep ANF die de directeur ondersteunt. Wij denken hiermee nog beter invulling te kunnen geven aan onze ambitie om natuurbehoud te vergroten. De directeur ANF wordt betaald door Apenheul en rapporteert rechtstreeks aan de Raad van Toezicht, zij is geen lid van het MT van Apenheul.

Gevoerde Beleid

Het beleid van Apenheul was er in het verslagjaar onverminderd op gericht voldoende particuliere en zakelijke bezoekers te ontvangen om een gezonde financiële positie te behouden, en deze bezoekers – in het kader van de stichtingsdoelstellingen – een aangenaam en hoogwaardig “dagje dierentuin danwel evenement” te bieden, met goede educatieve aspecten op het gebied van natuur en duurzaamheid, om zo de liefde voor de natuur bij de gasten te vergroten. Daarnaast is Apenheul verder gegaan met het vinden van sponsors en donateurs om daarmee een derde bron van inkomsten voor het park te genereren.

2. Financiële Informatie

Ontwikkelingen gedurende het boekjaar

De voortdurende pandemie en de hierop volgende maatregelen hebben Apenheul hard getroffen. Apenheul heeft als belangrijkste opbrengstenstromen de bestedingen van bezoekers (entreegelden, horeca en shop) en de opbrengsten van evenementen die wij organiseren voor derde partijen (zakelijke markt). Onder andere de langere sluiting van het park, het verbod op evenementen en de latere beperking in het aantal bezoekers en gasten per evenement hebben ertoe geleid dat onze opbrengsten veel lager uitvielen dan verwacht. Wederom was er grote onzekerheid rondom de openingsdatum van het park. Ook 2021 stond dan ook in het teken van het sturen op liquiditeit. Dankzij sturen op kosten en steun van de overheid en met name de aparte subsidie regeling voor dierentuinen van het ministerie van LNV zijn we het jaar goed doorgekomen.

Positie Apenheul in de markt

Apenheul is en blijft één van de meest populaire dagattracties van Nederland. In de top 50 van sterkste dagattractiemerken onder volwassenen staat Apenheul op de 7e plek en is daarmee het 3e sterkste dierentuinmerk. Onder jongeren van 4 -18 jaar stijgt Apenheul van de 3e naar de 2e positie achter de Efteling (bron: Brand Alchemy™, Beerda 2021).

Daarnaast is de merkkracht (gemiddelde van geholpen naamsbekendheid, binding en waardering) van Apenheul heel goed. We staan hier op plek 7 van alle Nederlandse dagattracties.

Apenheul heeft vooral een sterke positie bij mensen met een boven modaal inkomen, de leeftijdsgroep 41-55 jaar en huishoudens met kinderen. Wederom is Apenheul in 2021 genomineerd voor het leukste dagje uit door de leden van de ANWB.

Het imago van Apenheul onder volwassenen is dat van een unieke, sympathieke, actieve en opgewekte dagattractie met een creatieve uitstraling, die geschikt is voor kinderen en een leuk en ontspannend aanbod heeft met een prettige sfeer en een goede bereikbaarheid. In de top 50 van sterkste Gelderse vrijetijdsmerken is Apenheul in 2021 gestegen van de 4^e naar de 3^e positie achter Koninklijke Burgers Zoo en de Vierdaagse Nijmegen.

Om de sterke merkpositie te behouden te midden van de 50 sterke dagattracties van Nederland en te vertalen naar daadwerkelijk bezoek is het belangrijk om Apenheul nog duidelijker in de mindset van de doelgroep te positioneren als uniek, creatief, sympathiek en gedurfd en de urgentie tot bezoek te verhogen door het aanbieden van een leuk en ontspannend aanbod en activiteiten.

Thema 50 jaar Apenheul

In 2021 bestond Apenheul 50 jaar en dat hebben we het hele jaar gevierd met onze vrienden, bezoekers, dieren, relaties, partners en de inwoners van Apeldoorn!

Op meerdere plekken in het park hebben we onze rijke historie zichtbaar gemaakt voor onze bezoekers. Door het park heen stonden borden met de geschiedenis van Apenheul en er waren filmpjes van vroeger zichtbaar. Ook hebben we een wand ontwikkeld met daarop een enorme tijdlijn met weetjes van 50 jaar Apenheul. En voor de echte liefhebber hebben we langs het gorilla-eiland een huisje ingericht over de geschiedenis van de gorilla's. Heel bijzonder was de samenwerking met Europarcs om een overnachting in Apenheul mogelijk te maken onder het motto: Slapen bij de Apen. In een Tiny Lodge, naast het eiland van de Orangs, dus echt midden in het park kon worden overnacht. Dit was zeer populair en publicitair een succes.

We waren nog nét niet echt jarig, maar vierden met onze relaties alvast op 30 juni 2021 onze verjaardag. Algemeen directeur Roel Welsing overhandigde daar ook het eerste jubileumboek aan Ton Heerts, de burgemeester van Apeldoorn. Met veel mensen is gewerkt aan dit unieke boek. Het boek geeft een kijkje achter de schermen en je krijgt een prachtige impressie van Apenheul in de vier jaargetijden. Het boek staat vol bewogen verhalen van mensen die nauw betrokken zijn en waren bij het wel en wee van Apenheul. Uiteraard ontbreekt de rijke geschiedenis niet. Een echte must-have als je Apenheul een warm hart toedraagt. Het boek is verkocht in onze eigen webshop en souvenirshop in het park. Maar ook via andere kanalen zoals Bol.com was het boek verkrijgbaar.

Onze verjaardag, 12 juli 2021, werd een heel bijzondere dag. We hebben onze bezoekers getrakteerd op wat lekkers en natuurlijk kregen onze apen ook een traktatie. Samen met alle collega's sloten we deze bijzondere dag af met een gezellig borrelmoment. Het hoogtepunt die dag vond plaats in de binnenstad. Prinses Margriet, beschermvrouwe van Apenheul, onthulde het prachtige kunstwerk 'Jarig Aapje' in de Marktstraat van Apeldoorn. Het beeld is gemaakt door de bekende kunstenaar Florentijn Hofman en werd gekozen door een jury, die bestond onder andere uit inwoners en ondernemers uit de stad. Het kunstwerk heeft een blijvende plek in de stad en staat symbool voor de verbondenheid van ons mooie park met de stad Apeldoorn.

Ook een reünie mocht in dit feestelijke jaar natuurlijk niet ontbreken. Op een prachtige najaarsavond kwamen meer dan driehonderd (ex)Apenheulers bij elkaar om herinneringen met elkaar op te halen. Het was een enorm geslaagde avond waar we met veel plezier op terugkijken.

We zijn dankbaar dat we onze verjaardag ook met de stad mochten vieren. Dankzij de fijne samenwerking met gemeente Apeldoorn konden Apeldoorners dit jubileumjaar in Apeldoorn niet om Apenheul heen! De geschiedenis van Apenheul was te bewonderen op meer dan 40 winkelruiten in de stad. Via QR-codes kon je audiofragmenten beluisteren. Alle winkelruiten werden ook nog eens voorzien van opvallende Apenheulbebording en in de winkels stonden displays met historische ansichtkaarten van Apenheul.

Speciaal voor kinderen was er in de binnenstad een leuke apenspeurroute uitgezet. Een interactieve speurtocht, dwars door de binnenstad! Aan de hand van de gratis app legden vele kinderen een route af door de stad op zoek naar verstopte aapjes, beantwoordden ze vragen over apen en beklommen ze klim- en klauterelementen op diverse locaties.

Natuurlijk mocht Baboe niet ontbreken en was ook hij weer het hele seizoen zichtbaar op de marktoren. Baboe was dit jaar niet alleen. Op veel banieren door de hele stad en langs alle invalsroutes waren apen zichtbaar. Apeldoorners en toeristen konden dus niet om de apen en Apenheul heen!

Resultaten eigen verkoop en acties

Het was opnieuw een bijzonder jaar door COVID-19. Net als in 2020 zijn we ook in 2021 een aantal weken later open gegaan en hebben opnieuw de belangrijke periode van de meivakantie gemist. Door de maatregelen en het faciliteren in de 1,5 meter afstand tussen bezoekers konden we minder bezoekers in het park ontvangen en moesten we onze maximale capaciteit per dag beperken. In de (na)zomer kwam er iets meer ruimte om dit aantal op te hogen, maar het bleef wel belangrijk om de 1,5 meter aan te houden en dus een goede spreiding te realiseren. De piekdagen die we normaal gesproken ook hebben in de populaire periodes hebben we dit jaar dus niet gehad.

Uiteindelijk is het aantal betalende bezoekers uitgekomen op 298.000. Dit is ruim 16% meer dan in 2020 (256.000), maar 36% minder dan het jaar 2019 (465.000).

Bezoekers moesten van tevoren een datum en tijdslot reserveren in onze kalendershop. Hiermee was het mogelijk te sturen op een goede spreiding op de dag en daarmee een optimale beleving voor de bezoekers. Ook voor seizoenkaarthouders was het voor het grootste deel van het seizoen nodig om een reservering te maken. Zodra we dit konden loslaten hebben we dit ook gedaan tot tevredenheid van deze vaste bezoekers.

In de kalendershop hebben we nog een extra stap gezet in het aanbieden van flexibele prijzen. Op basis van vraag en aanbod werd automatisch de meest optimale prijs bepaald per tijdslot waardoor bezoekers bijvoorbeeld in de middag voor een lagere prijs ons park konden bezoeken. Bezoekers konden daarmee de keuze maken in de voor hen meest geschikte tijd- en prijscombinatie en dat gaf ons de mogelijkheid nog meer te sturen op de spreiding van de bezoekersstroom.

De gemiddelde entreprijs is in 2021 iets gedaald ten op zichte van 2020. We konden wat meer bezoekers per dag ontvangen dan in 2020 door versoepelingen in de maatregelen met name in de (na)zomer. Dat gaf ruimte om weer meer samenwerkingen aan te gaan met actiepartners en ook onze eigen prijs op bepaalde momenten te verlagen. Belangrijk daarbij was wel om de verkoop via ons eigen kanaal te blijven stimuleren. In 2021 heeft zo'n 55% van de bezoekers een kaartje via onze webshop gekocht (in 2020 was dit ca. 57%).

Seizoenkaarthouders en Vrienden van Apenheul

De voorverkoop van de seizoenkaarten 2021 in het najaar van 2020 was niet heel succesvol. Hier zagen we de negatieve impact van COVID-19 op het aantal verkochte kaarten in die periode ten op zichte van de voorverkoop voor het jaar 2020 (die eind 2019 plaatsvond toen COVID-19 nog niet bekend was). We hebben in de voorverkoop veel minder kaarten verkocht omdat het een heel onzekere tijd was en mensen zich (nog) niet wilden binden. Dit zagen we ook de rest van 2021 terug. Het aantal kaarten voor heel 2021 is uitgekomen op ruim 11.500. Mooi om te zien dat het aantal Apeldoorners en verlengers ongeveer gelijk is gebleven en de helft van onze seizoenkaarten betreft.

In 2020 hebben we een nieuw concept ontwikkeld, Vrienden van Apenheul. Vrienden van Apenheul zijn mensen die Apenheul een warm hart toedragen en ons elke maand financieel steunen. Een Vriend verwacht niet perse veel terug in materiele zin maar wil wel graag betrokken blijven bij de ontwikkelingen van Apenheul. Het is heel mooi om te zien dat ook in 2021 onze Vrienden nog steeds betrokken zijn en er ook weer nieuwe Vrienden zijn bijgekomen. We hebben onze vriendenkring uitgebreid en daar zijn we trots op! We hadden eind 2021 ruim 400 Vrienden die gemiddeld ruim €60,- per jaar doneren. Begin oktober hebben wij voor de Vrienden van Apenheul een bijzondere lezing georganiseerd over 'Apenheul 50 jaar' en hen op die manier nog eens bedankt voor hun vriendschap. De komende jaren hopen we het aantal Vrienden te laten groeien en ook vaker bijeenkomsten voor hen te organiseren.

Niet alleen onze Vrienden hebben ons gesteund afgelopen jaar. Zo was er in het voorjaar een doneeractie voor een nieuw verblijf voor de Javaanse langoeren. Via een speciale pagina op de website en in de webshop kon men daaraan bijdragen. Dit leverde ruim € 15.000 op. En ook de steun van onze sponsors en partners zorgden ervoor dat we konden blijven investeren in het park en daarmee onze missie.

Campagne zomervakantie

Rond de meivakantie waren we nog gesloten, dus we hebben alleen een zomercampagne ingezet. Deze bestond uit commercials op TV (onder andere Ster en RTL), een aanvullende radiocampagne op de Talpa radiozenders, een brede online inzet, de inzet van snelwegreclame op drukke knooppunten en posters in Apeldoorn.

We hebben minder budget ingezet dan voorgaande jaren. Dit gezien onze beperkte capaciteit en de financiële positie waarin we verkeerden. Toch hebben we ook in 2021 goede deals weten te sluiten, waardoor we wel veel zichtbaarheid hebben weten te realiseren.

De boodschap was gericht op onze verjaardag en de zomeractiviteiten. Wij vierden onze verjaardag en we nodigden iedereen uit het feestje met ons mee te vieren in Apenheul!

We lanceerden samen met Tim Koldenhof Producties een nieuw concept: de Zomeravonden, het leukste slaapfeestje tussen de apen. Op vrijdag en zaterdag in het hoogseizoen werden er vanaf 16.00 uur allerlei leuke activiteiten in het park georganiseerd, zoals nesten bouwen net als de apen die gaan slapen, een leuke avondshow, op bezoek bij de apen die gaan slapen, een silent disco en een heerlijk en feestelijk food_festival! En...kinderen mochten als ze dat wilden in hun pyjama komen!

Omdat veel Nederlanders door de COVID-19 maatregelen ook in 2021 in eigen land op vakantie gingen hebben we ook bij een aantal vakantieparken in de omgeving deze zomeravonden gepromoot.

Medewerkers van diverse afdelingen hebben bijgedragen aan de organisatie en gezorgd voor een bijzonder evenement voor onze bezoekers. Helaas vielen de bezoekersaantallen in de avonden tegen. Waarschijnlijk is dit een combinatie van het veelal slechte weer op de Zomeravonden ende onbekendheid met het concept. Het aanbod bleek ook vooral geslaagd bij jongere kinderen en wat minder aansprekend voor een bredere doelgroep. Daarnaast is het ons onvoldoende gelukt om de horeca ambitie die we hadden echt goed in te vullen. Toch is het goed dat we dit geprobeerd hebben en kunnen we de lessen meenemen in de organisatie van nieuwe activiteiten. Eén belangrijke les is in ieder geval dat de impact op de bezetting door het verlengen van de dag erg groot is. Vandaar dat we in 2022 de Zomeravonden niet gaan herhalen. Wel blijven we allerlei leuke activiteiten organiseren de komende jaren, zodat er voor de bezoekers altijd wat te beleven valt in Apenheul.

Duitse markt

Gezien alle COVID-19 maatregelen hebben we in 2021 weinig ingezet op de Duitse markt. Natuurlijk zijn we wel zichtbaar gebleven op onze kanalen door het delen van leuke weetjes en nieuwtjes. En ook in het park hebben we altijd aandacht gehouden voor onze Duitse bezoekers. Nu er steeds minder maatregelen zijn pakken we dit weer verder op.

Online

In de periode dat we gesloten waren, hebben we een bijzondere livestream georganiseerd. In februari werd een gorilla geboren, de 50^e in ons jubileumjaar! We hebben toen heel Nederland opgeroepen om mee te doen met een naamverkiezing. Omdat we ons park in het voorjaar nog niet konden openen, maar wel graag onze achterban wilden laten zien hoe het met de dieren en het park ging hebben we besloten de naam tijdens een gorilla voeding bekend te maken. Deze livestream, waarbij de winnende naam Kiango uit ruim 700 inzendingen bekend werd gemaakt, is door ruim 1200 mensen bekeken.

We groeien nog steeds op onze social media kanalen. Qua organisch bereik en conversies is Facebook nog steeds het belangrijkste kanaal (65.000 volgers). Via Instagram timmeren we qua naamsbekendheid flink aan de weg met alle mooie beelden die ook onze bezoekers delen (15.000 volgers). In totaal (Facebook, YouTube, LinkedIn, Twitter en Instagram) hebben we zo'n 100.000 volgers.

De online campagnes, die het hele jaar worden ingezet, hebben we verder geoptimaliseerd. Zo hebben we relevantere zoekwoorden en advertenties ingezet op SEA. Op social media zijn vooral de thematische campagnes succesvol geweest, zoals de Zomeravonden en de 'herfst' campagne. Deze aanpak heeft goed gewerkt en zetten we komend jaar door.

We zijn ook in 2021 verder gegaan met het voor de ontvanger relevanter maken van de e-mails die we versturen. De napretmail is in het najaar ingericht waarbij we onze bezoekers na hun bezoek bedanken voor hun komst, een seizoenkaart voor ons park aanbieden en vragen het klanttevredenheidsonderzoek in te vullen. De voorpretmail nemen we het komende jaar in gebruik. Zo proberen we de Apenheul ervaring te verlengen.

Resultaten klantwaardering

Overall genomen hebben we een bijzonder jaar gehad waarin we eerst gesloten waren en daarna beperkt open mochten. Ook waren er een aantal gebieden met loslopende apen gesloten (het berberapengebied en het apenboompad). Om het populaire doodshoofdapengebied, in tegenstelling tot 2020, toch toegankelijk te maken is er in 2021 een tijdelijke tunnel van netten geplaatst. Zo konden bezoekers deze populaire apensoort toch van dichtbij bewonderen.

Het aantal respondenten van ons klanttevredenheidsonderzoek is, ondanks de aanhoudende coronamaatregelen, gestegen naar bijna 9.000. Dit aantal ligt hoger dan de afgelopen drie jaren. De nieuwe meetmethode, de napretmail, heeft een grote bijdrage gehad aan het verhogen van de respons.

De NPS kwam uit op 26 (vorig jaar 24). Weliswaar iets gestegen, maar nog niet op het niveau van voor COVID-19. Bezoekers hebben gelukkig nog steeds een hele hoge waardering voor de inrichting van het park, de manier hoe wij dieren houden (loslopen en ruime verblijven), de speelgelegenheden voor kinderen en de vriendelijkheid van de medewerkers. De zichtbaarheid van de dieren en de horeca worden wat minder positief beoordeeld. Ons gemiddeld rapportcijfer was een 7,8, wel iets lager dan vorig jaar maar nog steeds een mooi cijfer! We hebben er alle vertrouwen in dat we onze NPS snel weer naar een hoger niveau kunnen brengen nu de beperkende maatregelen niet meer gelden.

De zakelijke markt

Net als in 2020 hebben er in 2021 vanwege de coronamaatregelen veel minder zakelijke bijeenkomsten kunnen plaatsvinden. Waar er normaliter in De St@art (onze duurzame locatie voor congressen en evenementen) jaarlijks zo'n 300 bijeenkomsten plaatsvinden, zijn er dat het afgelopen jaar nog geen 100 geweest. Waarbij het aantal deelnemers per event ook nog eens beduidend lager lag dan normaal. Positieve berichten waren er echter ook: waar we al langere tijd probeerden om ons park exclusief te verhuren, hebben we dat in 2021 voor het eerst echt weten te realiseren.

Onderhoud en investeringen in het park

Jaarlijks gaat een aanzienlijk deel van onderhoud en investeringen naar onze dieren. Verblijven worden aangepast, klimstructuren vernieuwd, meer voorzieningen voor daglicht in de verblijven gecreëerd, etc. etc. Daarnaast zijn er in 2021 een aantal projecten geweest die eruit spingen.

Allereerst het 'Pluishuis'. Dit was het verblijf van onze Javaanse Langoeren. Het betreffende verblijf is gesloopt en daar is nieuwbouw voor in de plaatst gekomen. Uiteraard rekening houdend met al onze duurzaamheidseisen: o.a. gasloos, dus aangesloten op een warmtepomp en bijzonder goed geïsoleerd. Oplevering vindt plaats begin 2022.

Het doodshoofdapengebied is vanwege onze coronamaatregelen in 2020 het gehele seizoen gesloten geweest. Om deze dieren in 2021 toch weer goed zichtbaar voor onze bezoekers te hebben, hebben we een 'doorlooptunnel' door dit gebied aangelegd. Op deze manier konden onze bezoekers toch het gebied in zonder in contact te komen met de dieren.

Het Apenboompad: uit het opgestelde MJOP (meerjarenonderhoudsplan) kwam naar voren dat de constructie van dit mooie stukje Apenheul toe was aan renovatie. Hier zijn we in het najaar van 2021 mee aan de slag gegaan.

Gedurende het verslagjaar werd door Apenheul voor in totaal € 831.565 geïnvesteerd.

Netto-omzet

De netto-omzet van Apenheul kwam in 2021 uit op € 7.619.537. Hiermee is de begrote omzet van € 11.836.000 niet gehaald. Het niet behalen van de begrote omzet heeft alles te maken met de impact van COVID-19.

Netto resultaat

Het netto resultaat kwam in 2021 uit op € 890.261. Dat het jaar 2021 wordt afgesloten met een positief resultaat is vooral te danken aan de focus op kosten en de diverse subsidies voor COVID-19 schade. In 2020 is door de rijksoverheid een regeling opengesteld waarop diertuinen aanspraak kunnen doen. Wij hebben gebruik gemaakt van deze regeling en is € 532.630 toegekend voor het jaar 2021. Daarnaast is in 2021 € 1.229.186 ontvangen uit hoofde van NOW en € 597.050 uit hoofde van TVL.

Het resultaat wordt ingezet in lijn met de missie van Stichting Apenheul en gebruikt om investeringen in soortbehoud (o.a. dierverblijven en dierwelzijn), natuureducatie en natuurbehoud mogelijk te maken. Apenheul heeft in dat kader een extra donatie gedaan aan ANF.

Het resultaat biedt daarnaast ruimte om in het kader van de gratificatie regeling van Apenheul een uitkering te doen aan de medewerkers. Stichting Apenheul vindt dit niet gepast en ziet hier van af, omdat de subsidies nadrukkelijk bedoeld zijn voor soortbehoud, natuurbehoud en natuureducatie.

Balansverhoudingen

Apenheul heeft de afgelopen jaren een gezonde financiële basis voor de toekomst weten te leggen. Dit resulteert in een liquiditeit, waarbij de vlottende activa afgezet wordt tegen de vlottende passiva, van 4,24 in 2021 tegen 3,58 in 2020.

De solvabiliteit, waarbij het eigen vermogen tegen het totaal vermogen wordt afgezet, is 0,60 in 2021 tegen 0,50 in 2020. De solvabiliteit is verbeterd door de aflossing van de Lening BMKB-C.

Vlak voor de eerste lock down in 2020 is door Apenheul een BMKB-C lening aangegaan bij de Rabobank, om de liquiditeitspositie van Apenheul te versterken en daarmee de toekomst van Apenheul zekerder te stellen. Paralell zijn gesprekken opgestart met de gemeente en provincie om de een financiële buffer te vormen. Die is er gekomen in de vorm van een rekening-courant faciliteit van € 2.000.000 van de gemeente. Dit heeft de financiële rust gebracht om te kunnen blijven investeren in het park, de dieren en haar medewerkers. In de loop van 2020 werd duidelijk dat er een aparte subsidie regeling zou gaan komen van het ministerie van LNV. Zodra deze is uitgekeerd heeft Apenheul de BMKB-C lening bij de Rabobank in zijn geheel afgelost. De liquiditeit van Apenheul is door de focus op kosten, de omzet die ondanks alles is gerealiseerd en de subsidies goed en daarom is het nog niet nodig geweest om de rekening-courant faciliteit van de gemeente aan te spreken.

Risicoparagraaf

Binnen Apenheul wordt aandacht besteed aan risicomanagement. Jaarlijks worden (nieuwe) risico's geïdentificeerd, beheersingsmaatregelen bepaald en geëvalueerd. In 2021 zijn geen aanpassingen in het risicomanagementsysteem doorgevoerd. Verzekerbare risico's worden verzekerd voorzover kosten en baten tegen elkaar op wegen. Voor onder andere brand- en bedrijfsschade zijn passende verzekeringen afgesloten. De risicobereidheid met betrekking tot dieren en personeel is laag. Dit is terug te vinden in de risico-matrix en de mitigerende maatregelen die hierop genomen worden.

Allereerst bestaat het risico dat het COVID-19 virus of een ander virus opnieuw leidt tot sluiting van het park of beperking in het aantal bezoekers. Daarbij bestaat ook het risico dat onze zakelijke markt omzet (opnieuw) wegvalt, indien maatregelen ertoe leiden dat geen evenementen meer mogelijk zijn. Het wegvallen van deze inkomsten leidt tot een grote druk op onze liquiditeit. Apenheul heeft een Treasury statuut opgesteld en streeft er naar altijd voldoende werkkapitaal beschikbaar te hebben. Om het liquiditeits risico verder te beheersen is gezocht naar een andere bron van inkomsten. Inmiddels hebben wij nieuwe inkomsten in de vorm van sponsoring en donaties. Deze nieuwe inkomsten zijn echter onvoldoende om dit risico op de korte termijn af te dekken. Daarom is aanvullend gezocht naar externe financiering, zoals hiervoor beschreven. In 2020 is een lening verkregen bij de Rabobank. Deze is inmiddels ook weer volledig afgelost. Daarnaast zijn gesprekken met de gemeente en provincie gevoerd over een lening. Deze is inmiddels in de vorm van een rekening-courant faciliteit verstrekt door de gemeente Apeldoorn. Tot op heden heeft Apenheul hier geen gebruik van hoeven maken. Aanvullend kijken wij kritisch naar onze kosten en investeringen en grijpen wij indien nodig in. Het MT bespreekt de ontwikkeling van de liquiditeit hiertoe maandelijks.

In aanvulling op het voorgaande bestaat ook het risico dat onze dieren of medewerkers getroffen worden door een virus. Dit risico beperken wij door doorloopgebieden af te sluiten voor bezoekers en de 1,5 meter maatregel strikt te volgen indien nodig. Wij volgen de RIVM maatregelen om verspreiding van het virus te voorkomen. Denk hierbij aan het stimuleren van thuiswerken. Tenslotte zijn de operationele teams in de diervoorzorging aan het begin van de pandemie opgedeeld in verschillende teams, die geheel zelfstandig van elkaar functioneren en elkaar fysiek niet ontmoeten. Mocht één team uitvallen, dan kunnen de andere teams de taken overnemen.

In de afgelopen jaren is veel aandacht gekomen voor het onderhoud in ons park en is gewerkt aan een meerjaren onderhoudsplan. We krijgen steeds meer zicht en grip op de kosten die verbonden zijn aan het onderhoud. Op onderdelen in het park blijkt dat sprake is van achterstallig onderhoud. Een aantal van de dierverblijven is aan vervanging toe en soms blijkt deze vervanging eerder nodig dan verwacht. Zo is gebleken dat het zogeheten Pluishuis (verblijf Javaanse langoeren) eerder dan gepland vervangen moest worden, net als het Apenboompad en het dak van het gebouw De St@art. Dergelijke investeringen vallen buiten ons reguliere investeringsbudget. Op basis van het voorgaande bestaat het risico dat wij met onverwacht hoge onderhoudskosten worden geconfronteerd. Wij proberen dit risico te mitigeren door het meerjaren onderhoud in kaart te brengen en preventief onderhoud uit te voeren. Daarnaast wordt beoordeeld of de investering op het moment noodzakelijk is of andere investeringen naar achter verschoven kunnen worden.

Aangezien Apenheul een buitenattractie is, is een belangrijk risico de invloed van het weer op de bezoekersaantallen. Hoewel gedurende een heel seizoen vanzelfsprekend een afwisseling plaats vindt van goed en slecht weer voor diertuinbezoek, zit het risico er met name in, dat in een belangrijke periode het weer niet uitnodigt voor een bezoek, terwijl de kosten wel doorlopen. Dit risico wordt zo goed mogelijk ondervangen met promotionele afspraken, die een verschillende aflooptdatum kennen. Daarnaast worden in de belangrijkste periodes activiteiten georganiseerd die voor extra aantrekkingskracht zorgen. Ook de inzet op de zakelijke markt kan gezien worden als een dekking van het weersrisico. Deze activiteiten gaan immers gewoon door bij slecht weer. Dit geldt ook voor de werving van sponsorgelden. Tenslotte is de inzet van seizoen- en flexkrachten, om de loonkosten zo variabel mogelijk te houden, een belangrijke maatregel om dit risico te mitigeren.

Een risico in de operationele activiteiten zit in de volledigheid van de opbrengsten van e-tickets die door derde partijen worden verkocht. Zulke partijen kunnen tickets die wel verkocht, maar niet gebruikt zijn, niet aan ons verantwoorden. Dit risico wordt ingedekt door te werken met professionele partijen met een goede interne organisatie en eigen accountantscontrole. Bovendien spreken wij altijd af dat onze accountant zelf een controle kan uitvoeren. Daarnaast hebben wij inzicht in verzilverde tickets. Overigens is het risico niet bijster groot. Het gaat niet om veel tickets en het zou een gedegen opzet vergen voor de derde partij om hier misbruik van te maken.

De verkoop van tickets vindt steeds meer online plaats. Hierdoor neemt de afhankelijkheid van systemen toe. Bij het niet functioneren van ons scansysteem of een niet werkende internetlijn, kunnen kaarten niet gecontroleerd worden. Ook kunnen kaarten dan niet fysiek ingenomen worden, aangezien steeds meer kaarten via mobiele apparaten aangeboden worden. Een goede SLA en uitwijk mogelijkheden naar een mobiele internetverbinding zijn daarom van groot belang.

ICT vormt een steeds belangrijkere component in de ondersteuning van onze bedrijfsvoering. De risico's bij uitval en dergelijke zijn in kaart gebracht en opgenomen in het ICT beleid. Dit beleid wordt jaarlijks geactualiseerd.

Een dagattractie moet blijven vernieuwen en dus investeren in haar ontwikkeling. Apenheul is daarbij afhankelijk van een bestemmingsplan, dat grenzen stelt aan de ontwikkelingsmogelijkheden van het park. Deze beperking betekent dat we bij nieuwe bouwplannen steeds scherp moeten kijken naar de beschikbare vierkante meters en wellicht minder snel kunnen ontwikkelen dan we soms willen.

De bouw kampt de laatste jaren met ondercapaciteit, waardoor kosten stijgen, ramingen steeds lastiger worden en überhaupt plannings onder druk staan door gebrek aan personeel. Apenheul kiest er bewust voor om in een vroeg stadium met leveranciers in gesprek te gaan, om zicht te houden op de kosten. Daarnaast willen we graag voor langere tijd zaken doen met leveranciers, wat ons een voordeel geeft in het bemensen en bevoorraden van projecten. Om de kostenstijgingen van materialen te managen proberen we in een vroeg stadium duidelijke afspraken te maken met onze leveranciers.

Onze energiekosten voor 2022 liggen in lijn met die van 2021. Het is de verwachting dat die de komende tijd gaan stijgen. Apenheul voert daarom versneld het onderzoek naar het verder verduurzamen van haar gebouwen uit, zodat het verbruik van energie teruggedrongen kan worden. Zij is in gesprek met leveranciers om tot gunstige voorwaarden voor verduurzaming en inkoop te komen.

Particuliere en zakelijke gasten willen graag zo dicht mogelijk bij de attractie parkeren. Apenheul is daarvoor sterk afhankelijk van de geboden parkeervoorziening aan onze gasten, die gemanaged wordt door de gemeente Apeldoorn. In de erfpacht overeenkomst die Apenheul heeft gesloten met de gemeente is opgenomen dat de gemeente zorg draagt voor voldoende parkeergelegendheid. In 2020 heeft de gemeenteraad van Apeldoorn ingestemd met het voorstel om een tijdelijke overloop parkeerplek voor de opvang op piekdagen om te zetten in een permanente parkeeroplossing. Daarnaast wordt door

de gemeente geïnvesteerd in technologie om sneller en meer auto's kwijt te kunnen op de bestaande faciliteiten. Bij het opstellen van dit bestuursverslag is de gemeente bezig om de permanente oplossing te realiseren. Het is de verwachting dat dit nog zeker twee jaar gaat duren. We zijn daarom wekelijks in gesprek met de gemeente om de tijdelijke oplossing waar zij voor heeft gekozen goed in te vullen. Daarnaast heeft Apenheul de gemeente inmiddels aansprakelijk gesteld voor eventuele schade die zij gaat leiden als gevolg van het onvoldoende invullen van deze gemeentelijke opdracht.

De tegoeden van Apenheul staan op een doelreserverekening bij Rabobank. Deze tegoeden worden onder andere aangewend voor de ontwikkeling van het park. Apenheul werkt met een Treasury statuut waarop door de Raad van Toezicht wordt toegezien. Het Treasury statuut geeft aan hoe wij met de beschikbare middelen omgaan en welk werkkapitaal wij willen aanhouden.

Stichting WereldNatuurHuis heeft een hypothecaire lening lopen bij Triodos Bank. Deze is gevestigd op de St@art, het gebouw voor zakelijke evenementen en kantoren. Een deel van dit gebouw is verhuurd aan derden. De lening is aangegaan op 6 november 2014. Dit betreft een annuïteitenlening met een rentevaste periode van 10 jaar. De looptijd van de lening is 35 jaar.

Bij opening van het park in 2021 verwachtten wij een krapte op de arbeidsmarkt. Met name gekwalificeerd personeel in de horeca is moeilijk te vinden. Ook het seizoenskarakter van het park en de congressen maakt het vinden van personeel moeilijker. Om dit effect te dempen en medewerkers meer zekerheid en jaarrond werk aan te bieden, wordt gekeken naar de mogelijkheden van het combineren van functies. Hier liggen in de toekomst ook kansen door het inzetten van personeel voor de zakelijke markt. Daarnaast worden er jaarrond allerlei activiteiten uitgevoerd om medewerkers aan ons te binden.

Stichting Apenheul Primate Conservation Trust (Apenheul Natuurbehoudfonds)

Een belangrijke motivator voor veel medewerkers en vrijwilligers van Apenheul is de impact die we maken met het Apenheul Natuurbehoudfonds (ANF). Naast het waarborgen van het welzijn van de dieren in Apenheul, zetten we ons wereldwijd in voor de bescherming van primaten en hun leefgebieden in het wild. Via ANF geeft Apenheul dus invulling aan haar ambitie om de natuur te behouden voor toekomstige generaties. De projecten van ANF dragen bij aan vier belangrijke pijlers: educatie, natuurherstel, natuurbescherming of onderzoek. ANF is een onafhankelijke stichting.

My Rainforest My World is één van onze nieuwe projecten dat zich richt op natuureducatie in afgelegen gebieden in Madagascar. Hier ondersteunen we het trainen van jonge docenten in natuurbescherming en bosbezoeken voor Malagasy kinderen uit afgelegen dorpen. Tijdens de bosbezoeken komen de kinderen oog in oog te staan met lemuren en andere unieke dieren uit hun land, wat hen hopelijk zal motiveren zich in te zetten voor de unieke natuur ter plaatse. Daarnaast ondersteunen we in dit gebied een herbebossingsproject. Om de alsmaar groeiende bevolking van eten te kunnen voorzien, worden veel bossen gekapt om plaats te maken voor landbouwgrond. Wij proberen zoveel mogelijk bossen weer groter te maken en met elkaar te verbinden door nieuwe zaailingen te kweken en uit te laten planten. Dit zorgt tevens voor werkgelegenheid voor de lokale bevolking.

In het Los Chilchos gebied in Peru steunen natuureducatie via de NGO Gaia-liNc. Een onderwijzeres vertelt kinderen van verschillende scholen rondom de diverse mistbossen in het gebied alles over de planten en dieren die in het bos leven en waarom het zo belangrijk is de natuur te beschermen. We nemen ook koffie af uit deze regio, waardoor we indirect bijdragen aan de bescherming van dit gebied.

In 2021 heeft het ANF bijgedragen aan de volgende projecten:

	Naam project	Plaats waar het project zich afspeelt
1	My Rainforest My World	Madagascar (Afrika)
2	Seeds of Hope	Madagascar (Afrika)
3	Lemur COVID-onderzoek	Madagascar (Afrika)
4	Pacha Phuyu	Peru (Zuid-Amerika)
5	Slingerapen-project	Nicaragua (Midden-Amerika)
6	Blauwoogmaki-project	Sahamalaza, Madagascar (Afrika)
7	Bonobo-project	DR Congo (Afrika)
9	Meerkatten-project	DR Congo
10	Orang-oetan-project	Borneo (Maleisië en Indonesië)
11	San Martin Titi-project	Peru (Zuid-Amerika)
12	Kroonsifaka -project	Madagascar (Afrika)

13	Mitwangibbon-project	Laos (Azië)
14	Gouden leeuwapen- project	Brazilië (Zuid-Amerika)

Het afgelopen jaar heeft het ANF-projecten gesteund die door de COVID-maatregelen extra onder druk stonden. We zijn positief over de impact van deze projecten (i.e., Paco Pacífico, Tchimpounga en Borneo Foundation) en willen onze steun komend jaar continueren met hetzelfde bedrag als afgelopen jaar. Ook gaat ANF komend jaar op zoek naar een passend gorilla-project en staat het fonds open voor eventuele nieuwe projecten of projecten die ad hoc steun nodig hebben. Deze nieuwe projecten moeten passen binnen de missie van ANF: een bijdrage leveren aan de vergroting van de overlevingskansen van bedreigde primatensoorten. We blijven de steun aan onze EEP-projecten continueren. Komend jaar willen we ook beurzen aanbieden aan studenten ten behoeve van onderzoek, liefst binnen ANF-projecten en/of naar de specifieke gevoeligheid van primatensoorten voor het SARS-CoV-2-virus. Dit is heel belangrijk omdat we op basis van de resultaten van dit onderzoek rekening kunnen houden met de mate van contact mensen mogen hebben met dieren. Iets wat zeker ook in Apenheul zelf belangrijk is.

3. Dieren Informatie

In Apenheul dragen we actief bij aan het behoud van apensoorten in dierentuinen én in het wild. De dieren die je in Apenheul ziet (onze diercollectie) zijn uniek in de wereld. Bovendien zijn ze essentieel om onze doelstellingen te realiseren. Dankzij de dieren in Apenheul kunnen wij bezoekers immers meer vertellen over hun soortgenoten en leefgebieden in het wild. Zo stimuleren we liefde en respect voor dieren en natuur en werken we heel concreet aan datgene waar Apenheul voor opgericht is; soortbehoud en natuurbeschermingseducatie.

Het houden van dieren brengt ook een verantwoordelijkheid met zich mee. Daarom stellen we onszelf constant de vraag: Waarom houden we de soorten die we in Apenheul hebben? We willen het houden van dieren nadrukkelijk ten dienste laten zijn aan onze missie. Daarnaast zijn we constant bezig met innovatie in het verbeteren van de manier waarop we voor de dieren zorgen.

Nieuwe organisatiestructuur – Afdeling Zoölogie

Om bovenstaande te realiseren hebben heeft het Apenheul Management Team ook gekeken naar de organisatiestructuur. Past de huidige structuur bij de wensen en ambities of moeten er veranderingen worden doorgevoerd? Hierop is besloten om de Afdeling Kennis & Onderzoek samen te voegen met de Afdeling Educatie en Afdeling Dierverzorging, om gezamenlijk de Afdeling Zoölogie te vormen. Hierdoor worden de operationele en beleidsmatige dierafdelingen samengevoegd om nog beter samen te kunnen werken aan onze missie en goede zorg voor de dieren in ons park.

Transporten

Waar we in het Apenheul Bestuursverslag van vorig jaar nog schreven dat het in het kader van de fokprogramma's nauwelijks mogelijk was om dieren met andere dierentuinen uit te wisselen, kon dat in 2021 gelukkig weer. Dit heeft een ontzettende impact op het dierenwelzijn van het individu, de groep en genetische diversiteit van de fokprogramma's. Afgelopen jaar hebben er gelukkig wel weer diverse verhuizingen plaatsgevonden van en naar Apenheul. Zo zijn er o.a. doodshoofdapen, roodkruinmangabeys, manenschaap, berberapen, goudkopleeuwapen, talapoins, rode brulapen, gouden leeuwaap en een Darwin Nandoe vertrokken. Daar staat tegenover de komst van een zilver-oeisiti, keizertamarin, gouden leeuwaap en Javaanse langoer naar Apenheul.

Goed om te weten dat er met deze transporten geen geld gemoeid is, op de transportkosten na. Ieder dier is 'onbetaalbaar' en dus is lang geleden afgesproken dat alle dierentuinen die zijn aangesloten bij EAZA niet betalen voor dieren, maar deze belangeloos met elkaar uitwisselen in het kader van de fokprogramma's.

Geboortes

Vrijwel alle soorten in Apenheul zijn onderdeel van het Europese fokprogramma (EEP) voor de betreffende soort. Vanuit dit fokprogramma wordt aangegeven welke individuen nakomelingen mogen krijgen en waarom. Soms zijn we genoodzaakt anticonceptie in te zetten, omdat we niet voor alle dieren kunnen garanderen dat er plek is in andere dierentuinen zodra ze groot zijn. Op deze manier proberen we een genetisch gezonde populatie te behouden. Afgelopen jaar zijn er, in het kader van de fokprogramma's, diverse jongen geboren. Onder meer de slingerapen, witgezichtsaki's, rode titi's, rode brulapen, leeuwenstaartmakaken, Hanuman langoeren, roodkruinmangabey's, bonobo's en de luiaards zorgden voor nakomelingen. Bij de berberapen werden vijf dieren geboren en ook de capibara's kregen meerdere jongen.

Voor de grootste apotheose zorgde de geboorte van de allereerste nakomeling van gorilla zilverrug Bao Bao, Kiango. Bao Bao is als driejarig jong onderschept in een illegaal transport en vanuit het wild zo naar Taiwan gekomen. Hij heeft daar de eerste dertig jaar van zijn leven alleen doorgebracht. Het was daardoor voor Apenheul een waagstuk om Bao Bao naar Nederland te laten komen. Een sociaal minder goed ontwikkelde gorilla in een dynamische gorillagroep brengen én hopen dat hij voor nakomelingen zorgt, is niet alledaags en best een gok. Onze vreugde was groot toen Gyasi zwanger bleek en we in februari Kiango mochten verwelkomen. Kiango groeit als kool en het is vertederend om te zien hoe lief en voorzichtig Bao Bao met hem omgaat. Zeker als je bedenkt dat hij nog nooit eerder met een gorilla jong in aanraking is gekomen. In februari zag ook bonobovrouwtje Neje het levenslicht. Kumbuka is de trotse moeder. Haar zevenjarige dochter Ayebi kan daardoor goed afkijken en leren om te zorgen voor jongen.

Kennis en Onderzoek

De afdeling Kennis & Onderzoek houdt zich primair bezig met het realiseren van de missie van Stichting Apenheul; het stimuleren van liefde voor dieren en natuur. Dit doen we op verschillende manieren vanuit de verschillende rollen van onze dierspecialisten.

Wetenschappelijk onderzoek is één van de fundamenten van Stichting Apenheul. Naast dat we zelf onderzoek verrichten, faciliteren we ook fundamenteel en toegepast onderzoek van externe onderzoekers en werken we samen met diverse wetenschappelijke instituten en hogescholen. Hiermee leveren we een wezenlijke bijdrage aan het vergroten van onze kennis over de, veelal bedreigde, diersoorten in Apenheul. Dat is belangrijk, want mede door relatief kleine populaties in combinatie met vaak moeilijke omstandigheden voor onderzoek in het wild is die kennis vaak zeer schaars. Aanvullende studies zijn onmisbaar om antwoord te krijgen op vragen die we in het wild niet kunnen onderzoeken. Daarnaast is voor het optimaliseren van populatiemanagement, verzorging en dierenwelzijn blijvend onderzoek nodig. Daarmee dragen studies in en door Apenheul (in)direct bij aan het beschermen van dieren en hun leefgebieden. Apenheul biedt daarnaast een unieke omgeving voor studenten om hun vaardigheden te ontwikkelen. Hiermee versterken we liefde voor dieren en natuur bij gepassioneerde, toekomstige onderzoekers en dierentuinmedewerkers.

Onderzoeken

Ook in 2021 hebben we niet stil gezeten qua wetenschappelijk onderzoek. Verschillende studenten van de Universiteiten Utrecht, Leiden, en Wageningen hebben in Apenheul onderzoek gedaan. Maar we hebben ook HBO-studenten van het van Hall Larensteijn mogen ontvangen. De samenwerking met deze kennisinstituten is voor beide partijen erg waardevol. Wij kunnen een prachtige plek bieden om goed onderzoek te kunnen doen, zowel naar dieren als naar het gedrag van mensen. Apenheul profiteert van de kennis die de studenten en hun begeleiders met zich meebrengen, alsmede de onderzoeksvragen die worden beantwoord. Een win-win situatie!

Educatie

Het jaar 2021 was in meerdere opzichten een bijzonder jaar. Het was een jaar vol uitdagingen omdat door Covid-19, en de overheid opgelegde regels, maar weinig educatieve activiteiten door konden gaan. Maar de afdeling educatie heeft uiteraard niet stilgezeten, ondanks een kleine pas op de plaats. We hebben het moment gebruikt om een volledig nieuw lesaanbod voor het Basisonderwijs te ontwikkelen. Deze educatieve lesprogramma's sluiten aan bij de leer- en kerndoelen van het onderwijs. Op deze manier kan het les vervangend werken, want wat is nou mooier dan te leren over dieren en ze daadwerkelijk voor je in de bomen te zien klimmen en klauteren! De herontwikkeling van het lesaanbod voor het Voortgezet Onderwijs staat ook gepland voor 2022.

4. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Algemeen

Apenheul biedt honderdduizenden zakelijke en particuliere bezoekers een inspirerend evenement of een aangename mogelijkheid tot vrijetijdsbesteding. Daarbij spannen we ons in om (voor zover mogelijk in een dag) een transformatie te bewerkstelligen naar meer bewondering en liefde voor de natuur en dieren, een bijdrage aan natuurbehoud en besef van de noodzaak tot duurzame omgang met natuur en milieu.

Wie anderen oproept om zorgvuldig met de natuur om te gaan, moet daarin vanzelfsprekend zelf voorop willen lopen. Het werken aan de verduurzaming van de eigen bedrijfsvoering is nooit af en vraagt continu om aandacht. Daartoe is onder andere een Greenteam ingesteld, dat bestaat uit medewerkers van diverse afdelingen, de Parkmanager en de Algemeen Directeur. De aanbevelingen die dit team doet, worden regelmatig in MT-vergaderingen geagendeerd en bekrachtigd. De aanbevelingen hebben betrekking op alle aspecten van de bedrijfsvoering, inclusief het assortiment dat in de horeca wordt gevoerd. Daarnaast wordt aan alle afdelingen gevraagd om in de eigen jaarplannen minimaal één duurzame ambitie te verwoorden. Hierdoor heeft Apenheul sinds 2012 de hoogste haalbare accreditatie, de Goldstatus, van het internationale duurzaamheidskeurmerk Greenkey.

Milieuaspecten

In Apenheul vindt geen productie plaats, en er is in dat opzicht dus geen sprake van enige belasting voor het milieu. Daarbij dient wel te worden aangegeven dat het overgrote deel van de bezoekers per auto naar Apenheul komt. Jaarlijks bespreken we met de gemeente en de beheerder van de parkeerplaats Accres hoe het openbaar vervoer gebruik verbeterd kan worden en het autogebruik milieuvriendelijker. Een voorbeeld hiervan is "Banden op spanning" waarbij de autobanden van onze bezoekers gratis op spanning zijn gebracht, wat een positief effect heeft op het brandstof verbruik.

De verwarming en ventilatie ten behoeve van dierverblijven, kantoren en het bereiden van horecaproducten vergen aanzienlijke hoeveelheden gas en elektriciteit. Alle nieuwbouw wordt niet meer op het gasnet aangesloten en dusdanig geïsoleerd dat er voor de verwarming een minimale energiebehoefte is. Wat we aan energie verbruiken wordt ingekocht bij Pure Energie, één van de meest duurzame energie leveranciers van Nederland.

Op de dienstparkeerplaats van Apenheul staat een carport met zonnepanelen, die in ongeveer een zesde van het totale verbruik van ons park voorziet. Ons gas betrekken we bij Greenchoice en onze stroom komt van Pure Energie. Beide leveranciers staan in de top tien van meest duurzame energieleveranciers. Onze stroom wordt daarmee –behalve door de zonnepanelen- volledig door wind in Nederland opgewekt.

Afvalstromen met betrekking tot dierlijke bijproducten (mest en dergelijke), horeca- en andere verpakkingen en overige bedrijfsactiviteiten worden tot een minimum beperkt en volgens de geldende normen afgevoerd.

Apenheul is daarnaast continu bezig haar aanbod aan gasten te vergroenen. Zo komt onze koffie uit een ANF natuurbehoudsproject in Peru, verkopen we steeds meer biologische en fairtrade producten en ook hulpmiddelen zijn steeds groener. Zo werken we in onze horeca samen met Ecofields: een lokale, biologische boerderij en slagerij met veel circulaire toepassingen. Voor onze dienstkleding werken we samen met MUD jeans en Schijvens: twee toonaangevende bedrijven in de circulaire economie. Onze post wordt inmiddels opgehaald en gebracht door Fietskoeriers.

Daarnaast is Apenheul actief lid van gezonduit.nl dat samen met andere dagattracties de sector wil inspireren tot het aanbieden van gezondere alternatieven tijdens een dagje uit. Apenheul heeft ook het

Nationaal Preventie akkoord ondertekend en stimuleert actief het debat over verduurzaming van de Leisure sector.

Sociale aspecten

Bij Apenheul staan kernwaarden als gastvrij, sprankelend en vooruitstrevend hoog in het vaandel. Medewerkers bij Apenheul spelen een belangrijke rol in het vertalen van deze kernwaarden naar de praktijk. Hiervoor is een goed werkklimaat van belang. Apenheul liet dit werkklimaat eind 2021 –net als in 2017 en 2019 - door middel van een medewerkerstevredenheidonderzoek onderzoeken door een extern bureau. Dit heeft als doel de goede punten te behouden en de ontwikkelpunten op te pakken. De uitkomst van het onderzoek was over het algemeen zeer positief en goed voor de verkiezing tot Beste Werkgever als onderdeel van World-class Workspace. Deze titel mag Apenheul gedurende het hele jaar 2022 voeren.

Het werkklimaat is belangrijk voor zowel de vaste medewerkers als ook voor de grote groep flexibele krachten. Een goede samenwerking met uitzendpartijen is daarom cruciaal. Apenheul werkt met een inhouse uitzendbureau om zo goed de verbinding te houden met de flexibele krachten en het uitzendbureau. Apenheul vindt de binding met de uitzendkrachten van groot belang en wil graag dat flexkrachten meerdere seizoenen komen werken. Door te kiezen voor één bureau dat nagenoeg dezelfde kernwaarden hanteert als Apenheul, kunnen we de kwaliteit en de cultuur die we nastreven eenvoudiger gelijk trekken. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt zet het uitzendbureau, samen met Apenheul, extra in op de binding met de flexibele krachten door o.a. nog meer aandacht te besteden aan de onboarding, de begeleiding tijdens eerste werkdagen en de verbinding van de medewerkers onderling.

Medewerkers en vrijwilligers geven samen met de dieren invulling aan wat Apenheul is. Om daar regelmatig bij stil te staan wordt er iedere maand in Apenheul een zogenaamde Missie Meeting gehouden. In die bijeenkomst staan we stil bij 'waarom we de dingen doen die we doen', de essentie van Apenheul. In 2021 hebben we deze ook gebruikt om elkaar weer even online te zien. Het werd dan ook de Miss You Meeting.

Apenheul streeft ernaar ook na 2022 in de top 3 van de beste Werkgevers op de Veluwe te blijven staan. Naast de tevredenheid van de huidige medewerkers is het van groot belang passend talent aan te trekken. Apenheul is op Social Media goed zichtbaar als werkgever. Een film over het werken bij Apenheul geeft kandidaten een goed beeld van de bedrijfscultuur. Hierdoor weet Apenheul, ondanks de krapte op de arbeidsmarkt, kwalitatief goede kandidaten aan te trekken.

Stichting Apenheul is aangesloten bij de cao Leisure. In november 2020 liep de cao af en is deze ongewijzigd verlengd tot en met augustus 2021. Met de komst van COVID-19 ging het gesprek met de bonden vooral over het veerkrachtig houden van de medewerkers en de organisatie. De OR van Apenheul is hier nauw bij betrokken. In de loop van 2021 is het gesprek met de bonden opgepakt. Er is inmiddels een nieuw akkoord, de nieuwe CAO loopt tot 2024.

Apenheul wil gericht aandacht geven aan individuele ontwikkelingsmogelijkheden van haar medewerkers. Dit doen we door twee keer per jaar stil te staan bij de ontwikkeling van medewerkers door middel van een vlootshouwspreking en het strategisch personeelsplan. We willen het goede gesprek stimuleren en de ontwikkeling van de medewerker een nog prominentere rol geven in de gesprekscyclus.

Binnen Apenheul beslist niemand over zijn eigen beloning en worden geen bonussen betaald. Bij een financieel goed jaar is het wel mogelijk om een gratificatie uit te keren. Daarbij geldt dat die gratificatie bruto per gewerkt uur voor alle (seizoen)medewerkers gelijk is. De Raad van Toezicht stelt het salaris vast van de directie. De directie gaat over de beloning van het MT en MT-leden beslissen over de beloning van de overige medewerkers. De RvT werkt onbezoldigd. De leden ontvangen ieder een onkostenvergoeding van € 1.000 per jaar. In 2021 is geen gratificatie uitgekeerd aan de medewerkers.

Apenheul is meer dan een leuk dagje uit. We willen een actieve bijdrage leveren aan een inclusieve samenleving en werken daarom samen met het Thomashuis. Bewoners van het Thomashuis werken periodiek in Apenheul en maken bijvoorbeeld de buttons voor ANF. Andere (lokale) maatschappelijke stichtingen met wie wij samenwerken zijn Stichting Da Capo, die migrantenvrouwen ondersteunt, en Stichting Present, die mensen die het moeilijk hebben in staat stelt om een dagje uit te ervaren.

De ontwikkeling van jongeren past ook goed bij de doelstellingen van Apenheul. Apenheul biedt waar mogelijk stage- en leertrajecten aan bij onder andere de afdelingen Dierversorgung, P&O en Kennis &

Onderzoek. Met Jongeren op gezond gewicht (JOGG) werken we samen om kinderen te leren over het belang van goede voeding en beweging.

Apenheul streeft een goede relatie na met haar burens en de gemeente Apeldoorn. Wijkbijeenkomsten worden bezocht, we doen mee aan Burendag, waarbij alle burens worden uitgenodigd en nieuwe bewoners in Apeldoorn ontvangen een seizoenkaart. Daarnaast bieden we alle groep 6-en van Apeldoorn jaarlijks gratis een lesprogramma en toegang tot het park aan.

Financiële aspecten

In 2021 werden geen bijzondere bijdragen geleverd aan afnemers, toeleveranciers en overheid. Apenheul heeft een schenking aan ANF gedaan van € 100.000.

5. Toekomst

Ontwikkelingen

In dit wederom turbulente jaar hebben wij ons veel op de korte termijn moeten richten. Toch is het goed gelukt om stil te staan bij het 50 jarig jubileum van Apenheul en zo goed en kwaad als dat ging de ambities uit ons werkplan 'Apenheul daagt je uit'succesvol in te vullen. We gaan daar in het komende jaar mee door.

Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is misschien wel dat we er vanuit gaan dat 2022 in de loop van het jaar een 'normaler' jaar wordt. Dat betekent dat we in 2022 rekening houden met een normaal aantal bezoekers, maar een lagere omzet voor de zakelijke markt. Tegelijkertijd moeten wij ook blijven investeren in het park en spreken wij daardoor onze reserves aan. Deze zijn door de verschillende steunmaatregelen van de overheid ruimschoots voldoende om in 2022 te starten met de ontwikkeling van het zogenaamde Uitsmijter gebied. Een echte natuurbeleving aan het einde van een bezoek aan Apenheul, waarbij je je nog één keer verwonderd door de schoonheid van de natuur. Een geheel nieuw dierengebied met loslopende apen. Een bezoek aan Apenheul wordt hiermee nog aantrekkelijker én de bezoekduur langer, wat naar verwachting een positief effect op de ervaring en daarmee bestedingen heeft.

Wat maakt 2022 verder bijzonder? Dat is o.a. het feit dat alle losloopgebieden weer open zijn voor publiek, het nieuwe avonturenpad dat we hebben ontwikkeld en de verdere introductie van NAAAP. Overall in het park kom je hem tegen en ook in de winkel is NAAAP te vinden. Daarnaast is er een volle activiteiten kalender samengesteld, waardoor er altijd iets te doen is in Apenheul.

Dieren

In 2022 starten we met een nieuwe loslopende apensoort: de talapoin. Nog nergens ter wereld wordt dit gedaan, voor zover wij weten en we hopen dat we hiermee weer een unieke beleving aan het park kunnen toevoegen. Daarnaast vindt in 2022 de periodieke visitatie van de Nederlandse Vereniging van Dierentuinen plaats en zijn we benieuwd naar de uitkomsten daarvan.

Investeringen

In 2022 wordt het Javaanse Langoeren verblijf opgeleverd, starten we met de Uitsmijter en wordt het avonturenpad opgeleverd, een spannend paadje, waarbij je onder een waterval door kunt lopen. Daarnaast vinden er weer diverse onderhoud- en vervangingsinvesteringen plaats.

Begrote resultaat

Uitdagingen die invloed hebben op het resultaat dit jaar zijn de druk op de arbeidsmarkt en daarmee de bemensing van met name de horeca en banqueting. Daarnaast baart de inflatie en de onzekerheid rondom de zakelijke markt ons zorgen en is het niet duidelijk wat daarvan de impact gaat zijn. Deze onzekerheid betreft volgend jaar ook onze energielasten, die gaan toenemen en in 2023 een druk op het resultaat zal geven. Last but not least is het de gemeente Apeldoorn nog niet gelukt haar verplichting om een goede overloop parkeervoorziening te creëren na te komen. Het is nog onduidelijk wat dat voor impact gaat hebben op de relatie van Apenheul met haar omgeving. Het is dan ook onzeker hoe dit jaar gaat verlopen, maar Apenheul heeft een goede marktpositie en sterke liquide positie, wat vertrouwen geeft voor de toekomst. Het resultaat is dit jaar bescheiden begroot op € 207.700.

6. Tenslotte

Als we terugkijken op 2021, dan vervult mij dat met trots. Wat hebben we veel weten te realiseren in dit wederom bizarre jaar. Naast trots is er ook verdriet om het verlies van onze gewaardeerde collega, onze dierenarts Willem-Jan Kitslaar, die veel te jong is overleden. Wij zijn hem enorm dankbaar voor alles wat hij voor Apenheul heeft betekend.

Op het moment van schrijven is het park eindelijk weer open en kunnen mensen weer ongedwongen op bezoek komen. Ook de zakelijke activiteiten nemen gelukkig na maanden van afwezigheid weer toe. De steunmaatregelen in het eerste kwartaal hebben ons ook daar goed doorheen geholpen en het voelt goed om eindelijk weer op eigen benen te kunnen staan.

Recent ontvingen we misschien wel de meest belangrijke blijken van waardering die een organisatie kan krijgen: Beste Werkgever in onze branche, vrije tijd, reizen en cultuur en Meest klantvriendelijke bedrijf in de Leisure sector. In het Beste Werkgeversonderzoek van Effactory beoordeelden meer dan 500.000 medewerkers hun werkgever. Dit keurmerk is alleen te behalen, door wat eigen medewerkers over hun organisatie als werkgever zeggen. De prijs is een uiting van betrokkenheid en bevologenheid van de medewerkers die samen Apenheul maken tot wat het is. Dankzij hen is Apenheul afgelopen jaar naar omstandigheden goed doorgekomen en heeft zij inhoud kunnen geven aan haar missie. Die inzet en veerkracht blijft ook in 2022 hard nodig. De waardering van onze klanten is de uitkomst van een onafhankelijk landelijk onderzoek door Marketrespons. Organisaties kunnen zich niet zelf aanmelden of hun klanten laten stemmen. Ieder groot, landelijk bedrijf in Nederland doet automatisch mee. Bij deze 15e editie heeft MarketResponse 57.212 beoordelingen van 315 bedrijven verzameld.

De missie van Apenheul is sinds 1971 niet veranderd, de manier waarop we daar in het park invulling aangeven gaat mee met de tijd. We blijven het park ontwikkelen en nieuwe verhalen vertellen om de liefde voor de natuur te vergroten. Het denken over de natuur en de dieren verandert en Apenheul wil referentiepunt zijn in hoe wij met de natuur omgaan. Als deze pandemie ons iets geleerd heeft, is het wel dat onze missie nog steeds super actueel en relevant is. Ook dat geeft vertrouwen voor de toekomst.

Apeldoorn, juni 2022

Roel Welsing
Algemeen Directeur

Financiële gegevens

Balans per 31 december 2021

(na resultaatverdeling)

Ref.	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
4		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	3.897.458	4.343.358
Machines en installaties	2.338.057	2.479.043
Andere vaste bedrijfsmiddelen	541.170	564.537
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste bedrijfsactiva	<u>210.258</u>	<u>65.685</u>
	<u>6.986.943</u>	<u>7.452.623</u>
Financiële vaste activa		
Lening u/g Stichting WereldNatuurhuis	<u>633.957</u>	<u>633.957</u>
Vlottende activa		
Voorraden		
	<u>66.907</u>	<u>202.994</u>
Vorderingen		
Vorderingen op handelsdebiteuren	50.962	109.547
Vorderingen op Stichting WereldNatuurhuis	106.299	101.883
Belastingen en premies sociale verzekeringen	148.549	85.452
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>1.302.052</u>	<u>2.844.120</u>
	<u>1.607.862</u>	<u>3.141.002</u>
Liquide middelen		
6		
Kas	11.883	23.852
Rabobank	<u>5.555.269</u>	<u>4.566.852</u>
	<u>5.567.152</u>	<u>4.590.704</u>
	<u>14.862.821</u>	<u>16.021.280</u>

	Ref.	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
		€	€
Passiva			
Eigen vermogen	7	<u>13.070.847</u>	<u>12.180.586</u>
Voorzieningen	8		
Overige voorzieningen		<u>69.769</u>	<u>71.175</u>
Langlopende schulden			
Schulden aan banken	9	<u>-</u>	<u>1.722.215</u>
Kortlopende schulden			
Aflossingsverplichting langlopende schulden		-	277.785
Schulden aan leveranciers en handelskredieten		421.321	168.145
Rekening-courant Stichting Apenheul Conservation Trust		203.692	8.396
Schulden ter zake van belastingen en premies sociale verzekeringen		58.015	87.231
Schulden ter zake van pensioenen, lonen, vakantiegeld en -dagen		234.765	282.931
Overige schulden en overlopende passiva		<u>804.412</u>	<u>1.222.816</u>
		<u>1.722.205</u>	<u>2.047.304</u>
		<u>14.862.821</u>	<u>16.021.280</u>

Staat van baten en lasten over 2021

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
Netto-omzet	7.540.492	5.691.327
Overige bedrijfsopbrengsten	<u>559.165</u>	<u>2.298.563</u>
Totaal van som der opbrengsten	<u>8.099.657</u>	<u>7.989.890</u>
Kosten van grond- en hulpstoffen	956.685	595.737
Lonen	2.201.514	2.890.430
Sociale lasten en pensioenlasten	621.441	709.618
Afschrijvingen materiële vaste activa	1.179.053	1.089.294
Overige bedrijfskosten	<u>2.191.765</u>	<u>2.306.259</u>
Totaal van som der kosten	<u>7.150.458</u>	<u>7.591.338</u>
Totaal van bedrijfsresultaat	<u>949.199</u>	<u>398.552</u>
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	19.019	19.026
Rentelasten en soortgelijke kosten	<u>-72.226</u>	<u>-94.469</u>
Financiële baten en lasten	<u>-53.207</u>	<u>-75.443</u>
Totaal van resultaat voor belastingen	895.992	323.109
Belastingen over de winst of het verlies	<u>-5.731</u>	<u>-949</u>
Totaal van resultaat na belastingen	<u>890.261</u>	<u>322.160</u>

1. Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1 Algemene toelichting

1.1 *Activiteiten*

De Stichting is gevestigd aan de J.C. Wilsaan 21 - 31 te Apeldoorn en heeft ten doel natuur-beschermingseducatie en soortenbehoud door middel van het beheer en de exploitatie van een dierenpark met als specialiteit primaten en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, een en ander in de ruimste zin des woords. De Stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41040007.

1.2 *Informatieverschaffing over continuïteit*

In 2021 is wederom sprake geweest van een lockdown. We wilden onze deuren openen eind maart, maar dit mocht helaas niet zo zijn. Gelukkig konden we weer open op 19 mei. Daarom hebben we in 2021 een lagere omzet gerealiseerd dan gehoopt. Met de steun van de rijksoverheid (NOW, TVL en tweede openstelling van de subsidie dierentuin regeling) hebben we dit jaar een positief resultaat kunnen realiseren. Voor de jaren na 2021 verwachten wij dat onze resultaten normaliseren en positief zullen zijn.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 *Algemeen*

De ANBI rapportage is opgesteld conform de Uitvoeringsregeling Algemene Wet Rijksbelastingen 1994. De rapportage is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Toelichtingen op posten in de balans en staat van baten en lasten zijn genummerd.

2.2 *Vergelijking met voorgaand jaar*

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.3 *Materiële vaste activa*

Bedrijfsgebouwen en terreininrichting worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte economische levensduur.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte economische levensduur, of lagere bedrijfswaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten.

Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs. Indien voor te vervaardigen materiële vaste activa noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd nodig is om deze gebruiksklaar te maken worden rentekosten opgenomen in de vervaardigingsprijs.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De dierencollectie is op nihil gewaardeerd.

Kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen en terreininrichting en installaties worden bij uitvoering in het resultaat verantwoord.

2.4 *Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa*

Jaarlijks wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroomgenererende eenheid.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de Stichting op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de Stichting de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardevermindering en verwerkt dit direct in de winst- en verliesrekening.

2.5 Voorraden

Voorraden voor gebruik en verkoop bestaan uit de per balansdatum aanwezige voorraad shop en voorraad horeca. De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

2.6 Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De looptijd van de vorderingen is minder dan één jaar.

2.7 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden, zijn vrij opneembaar en zijn opgenomen tegen de nominale waarde. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

2.8 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

2.9 Voorziening latente belasting

Latente belastingverplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de boekwaarden die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds. De berekening van de latente belastingverplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld.

Belastinglatenties worden gewaardeerd op nominale waarde.

2.10 Overige voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

2.11 Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de langlopende schulden in de staat van baten en lasten als interestlast verwerkt.

2.12 Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde. De looptijd van de kortlopende schulden is minder dan één jaar.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

3.2 Omzetverantwoording

Opbrengsten uit de levering van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper. Opbrengsten uit de levering van diensten geschieden naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Onder netto-omzet wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte bedragen voor de in het verslagjaar geleverde goederen en diensten onder aftrek van kortingen en exclusief omzetbelasting. Onder kostprijs van de omzet wordt verstaan de aan de omzet toe te rekenen directe en indirecte kosten, waaronder inkoopkosten van verkochte goederen, personeelskosten, afschrijvingskosten van gebouwen en machines en overige bedrijfskosten die toerekenbaar zijn aan de kostprijs van de omzet. De overige kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

3.3 Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de geconsolideerde winst- en verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een

gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

De subsidies in het kader van de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) zijn in mindering gebracht op de personeelskosten. De subsidies in het kader van de Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS) en de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) zijn in mindering gebracht op de overige bedrijfskosten. De subsidie in het kader van Tijdelijke regeling subsidie dierentuinen COVID-19 is opgenomen onder de overige bedrijfsopbrengsten.

3.4 *Lasten uit hoofde van personeelsbeloningen*

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn.

3.5 *Pensioenlasten*

Er is sprake van een toegezegde-bijdrageregeling. De jaarlijkse premie wordt hierbij gegarandeerd. De hoogte van het uiteindelijke pensioen is onder andere afhankelijk van het te bereiken beleggingskapitaal, de rente op pensioendatum en de levensverwachting op pensioendatum. De premies worden verantwoord als personeelslasten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn:

- de medewerkers betalen een eigen bijdrage van 5%;
- medewerkers nemen deel vanaf 21 jaar;
- het maximum voor het pensioengevend salaris bedraagt € 112.189.

3.6 *Afschrijvingen op materiële vaste activa*

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

3.7 *Financiële baten en lasten*

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van dedesbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

3.8 *Belastingen over de winst of het verlies*

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief

4 Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa kunnen als volgt worden samengevat:

	Bedrijfsge- bouwen en -terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmid- delen	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbe- talingen op materiële vaste bedrijfsactiva	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2021					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	13.886.535	10.361.326	3.933.893	65.685	28.247.439
Afschrijvingen	<u>-9.543.177</u>	<u>-7.882.283</u>	<u>-3.369.356</u>	-	<u>-20.794.816</u>
Boekwaarde per 1 januari 2021	<u>4.343.358</u>	<u>2.479.043</u>	<u>564.537</u>	<u>65.685</u>	<u>7.452.623</u>
Mutaties boekjaar					
Investeringen	42.107	345.751	123.858	205.379	717.095
Afschrijvingen	-488.007	-489.280	-203.125	-	-1.180.412
Desinvesteringen	-	-	-	-2.363	-2.363
Activa in ontwikkeling gereed	-	2.543	55.900	-58.443	-
Afschrijvingen op desinvesteringen	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
	<u>-445.900</u>	<u>-140.986</u>	<u>-23.367</u>	<u>-144.573</u>	<u>-465.680</u>
Stand per 31 december 2021					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	13.928.640	10.709.616	4.113.649	210.258	28.962.163
Afschrijvingen	<u>-10.031.182</u>	<u>-8.371.559</u>	<u>-3.572.479</u>	-	<u>-21.975.220</u>
Boekwaarde per 31 december 2021	<u>3.897.458</u>	<u>2.338.057</u>	<u>541.170</u>	<u>210.258</u>	<u>6.986.943</u>

	Bedrijfsge- bouwen en -terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmid- delen
Begin van de reeks van het afschrijvingspercentage van materiële vaste activa	4,50	7,90	6,70
Einde van de reeks van het afschrijvingspercentage van materiële vaste activa	10,00	20,00	33,33

5 Lening u/g Stichting WereldNatuurhuis

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	633.957	636.802
Aflossing in boekjaar	<u>-</u>	<u>-2.845</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>633.957</u>	<u>633.957</u>

Betreft een in 2015 verstrekte lening van € 800.000. Het rentepercentage bedraagt 3,0% per jaar. De looptijd van de lening bedraagt 20 jaar. De vordering met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 633.957. De lening betreft een achtergestelde lening. Er zijn geen nadere zekerheden overeengekomen. In verband met Covid-19 is er in 2020 beperkt afgelost en in 2021 geheel niet afgelost. Er is geen kortlopende deel opgenomen aangezien er tot een nader te bepalen datum niet wordt afgelost.

6 Liquide middelen

Een bedrag ad € 73.248 (rekening-courant APCT) staat niet ter vrije beschikking van de stichting.

7 Eigen vermogen

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Overige reserve	<u>13.070.847</u>	<u>12.180.586</u>

In onderstaand overzicht is het verloop van het eigen vermogen weergegeven:

	Overige reserve
	€
Stand per 1 januari 2021	12.180.586
Uit resultaatverdeling	<u>890.261</u>
Stand per 31 december 2021	<u>13.070.847</u>

8 Voorzieningen

Voorziening jubilea

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Stand per 1 januari	26.875	31.212
Mutatie boekjaar	<u>2.194</u>	<u>-4.337</u>
Stand per 31 december	<u><u>29.069</u></u>	<u><u>26.875</u></u>

Deze voorziening heeft met een overwegend langlopend karakter. Bij de bepaling van de voorziening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- verwachte gemiddelde salarisstijging 2,5% per jaar;
- in de berekening is rekening gehouden met een disconteringsvoet van 2,5%;
- de verwachte vertrek kans is per individuele werknemer en functie beoordeeld en varieert van 0% tot 100%.

Voorziening langdurig ziekteverzuim

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Stand per 1 januari	44.360	-
Mutatie boekjaar	<u>-3.600</u>	<u>44.300</u>
Stand per 31 december	<u><u>40.700</u></u>	<u><u>44.300</u></u>

De voorziening langdurig ziekteverzuim is gevormd voor medewerkers die langdurig ziek zijn en waarvan verwacht wordt dat zij niet (volledig) het werk hervatten. Op balansdatum is een inschatting gemaakt voor het percentage ziekteverzuim en de duur van het ziekteverzuim.

9 Langlopende schulden

	Stand per 31 december 2021	Resterende looptijd > 1 jaar
	€	€
Schulden aan banken	-	-

Dit betreft een op 21 augustus 2020 verstrekte BMKB-C lening. Aflossing vindt plaats in 48 termijnen van € 55.557. De eerste aflossing zal twaalf maanden na ingangsdatum plaatsvinden. De aflossingsverplichting van 2021 ad € 277.785 is onder kortlopende schulden opgenomen. Het rentepercentage bedraagt 2,15% voor leningsdeel A en 2,95% voor leningsdeel B. De BMKB-C lening mag alleen gebruikt worden voor de financiering van de liquiditeitsbehoefte van Stichting Apenheul als gevolg van de Corona-problematiek. De lening is niet gebruikt voor de financiering van de liquiditeitsbehoefte en is in 2021 volledig afgelost.

10 Gemiddeld aantal werknemers

2021

	Werkzaam binnen Nederland	Werkzaam buiten Nederland	Totaal
Gemiddeld aantal werknemers	58,23	-	58,23

2020

	Werkzaam binnen Nederland	Werkzaam buiten Nederland	Totaal
Gemiddeld aantal werknemers	64,88	-	64,88

Apeldoorn , 28 juni 2022

De algemeen directeur,

w.g.

R.W.A. Welsing

De Raad van Toezicht,

w.g.

O.G. Prinsen

w.g.

G. Hop

w.g.

H.A. van der Meer

w.g.

E.H.M. Sterck

w.g.

F.A.L.M. Verstappen

